Груповите души на животни, растения и минерали

GA 98

Рудолф Щайнер

2 февруари 1908 г., Франкфурт

Груповите души на животните, растенията и минералите

Многократно трябва да подчертаваме, че познанието за духа трябва да се превърне в живо знание – с което имаме предвид, че човек не просто трябва да опознае различни неща чрез духовната наука, а да се научи да мисли, чувства, възприема по различен начин всичко около себе си. Това започва, когато човек по правилния начин приеме в себе си теософски импулси. Той трябва да се научи да съчувства и да живее с всяко същество. Това, разбира се, трябва да се отнася най-вече за неговите ближни, но ние се научаваме да съчувстваме на другите хора, когато можем да съчувстваме на останалия свят.

Човек постепенно опознава целия заобикалящ свят; постепенно научава, че навсякъде около него има духовни същества, че през цялото време той всъщност върви сред тях. Той осъзнава това чрез своите чувства, чрез своите възприятия. Той се учи да разпознава какво ни заобикаля в трите царства на природата, научава за съществата в минералното, растителното и животинското царство. След това, докато обикаля по ливади и гори, през ораните ниви и откритите пространства, той преживява всичко това по различен начин от човека, който не знае нищо за това, което духовната наука може да каже.

Като погледнем другите същества, отначало може да се помисли, че тези от животинското царство нямат душа, каквато притежава човекът. Вярно е, че човешкото его, човешката душа, е различно от това на животното. Човешката душа живее на физически план. Когато изучаваме животното като такова, всяко отделно животно има физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Освен тези членове, всеки човек, когато е буден, има его в себе си. Животното няма свое его на физически план; за това наистина трябва да погледнем по-дълбоко, в така наречения астрален свят. Тъй като тук, на физически план, населението се състои от човешки същества, откриваме, че астралният план е населен от еготата на животните. И точно както тук долу човек среща други хора, виждащият на астралния план среща еготата на животните - като отделни личности.

Можем да си го представим по следния начин. Представете си десетте пръста на човек, прокарани през мрежа, в движение. Виждаме движещите се пръсти, но не и човека, защото той е скрит от мрежата. Не можем да си представим, че пръстите са преминали през мрежата и се движат сами. Трябва да предположим намесата на някакво същество. Така е и с животните във физическия свят. Всички животни от една и съща формация споделят Групова душа, Групово его. Тук, на физическия план, виждаме животните да се движат и всяко има физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Това, което физически виждаме, например лъвовете, са проектираните навън органи на лъвското его, живеещо в астралния свят. Лъвското его, Груповото его на всички физически лъвове, е също толкова отделна същност,

колкото е и човешкото същество, когато е на земята. Всяка група животни има его на астралния план; на този план се намира лъвското его, тигровото его, егото на лешоядите и т.н. Отделните животни тук, на физическия план, са като пръстите, прокарани през мрежа.
Когато наблюдаваме отделните животни, много от тях изглеждат изключително умни, но те са ръководени от астралния план, където се намират груповите егота на животните. Астралният план е населен от същества, които са далеч по-умни от човека; тези животински егота са много мъдри същества. Вижте птиците в полет, как прелитат над различните региони и колко добре са подредени; как през есента отлитат на ята си към по-топъл климат и се връщат отново с пролетта. Когато видим мъдростта в този подреден ред, това ни подтиква да се запитаме: Кой командва зад паравана? Отговорът е груповите егота. Ако наблюдаваме как бобър строи, виждаме, че има повече мъдрост в това, което строи, отколкото в най-великия инженерен подвиг. А интелигентността, проявена в начина, по който пчелите работят, също е била обект на изследване. Например, когато им се дава захар вместо мед, се вижда, че тъй като не могат да поемат захар, те довеждат други пчели и отлитат до най-близкия водоем. Всяка пчела носи капка вода, за да разтвори захарта, като по този начин я превръща във вид сироп, който след това се внася в кошера. И зад тази работа стои духът на кошера. Всички отделни пчели принадлежат на една личност, по начина, по който нашите крайници принадлежат на нас – само че пчелите са по-разпръснати от нашите по-тясно свързани, по-компактни крайници. Ние се движим през цялото време през същества, които не виждаме, през животинските егота, невидими за физическите ни очи.
Точно както това описва какво започваме да чувстваме по отношение на тези неподозирани същества, така е и с душите на растенията. Растителните егота обитават по-висш свят от животинските егота. Отделните групови егота на растенията живеят на това, което наричаме деваканична равнина. Можем дори да посочим мястото, където те всъщност се намират - в самия център на земята, докато груповите души на животните кръжат около земята като пасати. Всички тези растителни егота в централната точка на земята са взаимно проникващи същества, защото в духовния свят преобладава законът за проникване и всички същества преминават едно през друго. Виждаме груповите души на животните да се движат по земята като пасати и как в своята мъдрост те извършват това, което изглежда се прави от животните. Изучавайки растението, виждаме, че главата му - коренът - е насочена към центъра на земята, където се намира груповото му его.
Самата земя е външният израз на душевни и духовни същества. От духовна гледна точка растенията изглеждат като ноктите на пръстите ни. Растенията принадлежат на земята и когато ги гледаме поотделно, не виждаме цялостно цяло, защото отделното растение е само едно от целия брой същества, съставляващи групово его. По този начин можем да проникнем в това, което самите растения чувстват. Частта

от растението, която изниква от земята, това, което отвътре на земята се стреми към повърхността, е от различна природа от това, което расте под земята. Има разлика между отрязването на цветове, стъбло, листа и изскубването на корен. Първото дава на душата на растението чувство на благополучие, на удоволствие, точно както доставя удоволствие на кравата например, когато телето суче мляко от вимето си. Има действително сходство между млякото на животните и онази част от растението, която си проправя път от земята. Когато в края на лятото минаваме през полета, където се жъне царевица, където острието преминава през царевичните стъбла, тогава целите полета издишват чувство на блаженство. Това е изключително важен момент, когато не само наблюдаваме жътвата с физическите си очи, но и възприемаме чувството на задоволство, което се разпростира над земята, докато царевицата пада на земята. Но когато корените на растенията се изкореняват, това е болезнено за растителните души. Във висшите светове не важат същите закони, които са валидни във физическия свят. Когато се издигнем до духовните светове, нашите представи стават различни; дори тук, на физическия план, понякога има противоречие между принципа на красотата и този на болката или удоволствието. Възможно е, подтикнат от чувство за красота, някой да си изскубе белите коси, което наистина би било болезнено. И така е и в случая с растенията. Когато корените се изкореняват, това може да допринесе за спретнатост - но растенията страдат.
Дори камъкът е безжизнен само на физически план. Всички минерали имат своите групови егота във висшите светове, на висшия девачанов план, и те също изпитват болка и удоволствие. Само духовната наука може да ни научи на тези въпроси; спекулациите са безполезни.
Гледайки кариера и наблюдавайки разцепването на всеки каменен блок, човек може да си представи, че това причинява болка на каменното его. Но не е така. С действителното разцепване на камъка, във всички посоки блика чувство на удоволствие. От кариерата, от която се изрязват блоковете, струи дълбоко удовлетворение отвсякъде. И ако сложим сол в чаша вода, така че тя да се разтвори, тогава и чувство на удоволствие ще се разлее през водата. Виждаме това удоволствие да струи през водата, ако с очи на духа наблюдаваме как солта се разтваря; но когато солта отново кристализира, удоволствието се превръща в болка. И би било болезнено за каменното его, ако можехме да преформуваме разцепените блокове в първоначалното им легло.
Тези мистерии винаги са били разкривани на хората от ясновидците, чрез тайните писания на техните древни религиозни записи; но хората са загубили способността да ги разбират. Нека се върнем в далечни минали епохи на нашата земна еволюция. Виждаме скалисти планини, натрупани от слоеве глина, базалт и т.н.; и докато се връщаме все по-назад, откриваме, че всичко на земята става все по-меко. Накрая стигаме до време, когато земята е била просто една маса от огнена топлина, когато

желязото, всички метали, всъщност всички минерали, са били слети в духовното. По това време човекът също е бил духовно същество; ако е искал да продължи да се развива до сегашната си форма, тези меки маси е трябвало да се втвърдят. Така са се появили планинските вериги, минералите са се отделили от меката субстанция и земята е станала подходящо място за обитаване на човешките същества, каквито са днес. Могъщите купчини безжизнени скали са кристализирали от огнено струящата земя, точно както разтворената сол се превръща отново в кристали. Всичко това е бил един велик процес на трансформация, преминаването на течното състояние във втвърдени маси. Това не се е случило без страдание. Уплътняването на земния ни свят е тясно свързано с болката за душата на скалата.
В бъдеще земята отново ще се одухотвори. Тя ще бъде изцяло разбита на фрагменти – както радият вече може да ни покаже днес. За земята ще възникне процес на разпадане, процес на одухотворяване, обожествяване – всъщност, приемане на детско състояние. Нека чуем какво казва апостол Павел: как цялата земя и всички същества стенат от болка за „славната свобода на Божиите деца“. В Римляни VIII, стих 19 четем „Защото тварите с усърдно очакване чакат явяването на Божиите синове“; а в стих 22: „Защото знаем, че цялото творение стене и се мъчи заедно досега“.
В тези думи ни е дадена картина на това, което се случва на земята, когато душата на скалата страда, докато не настъпи състоянието на „Деца Божии“. – Достатъчно е да се натъжи човек, когато онези, които би трябвало да обучават другите относно древните религиозни документи, просто позволяват на въображението си да се развихри, защото не си правят труда да проникнат в истинския смисъл на това, което е било предадено по този начин. Това нежелание да се стигне до същината на древните учения се счита от водачите на човечеството за абсолютно нарушение на дълга.
Апостолът Павел е разбрал какво означават подобни процеси на земята. В този по-късен наш период духовната наука е предопределена да води хората в дълбините на тези стари записи. Наистина е тъжно, когато онези, чието призвание би трябвало да включва тяхното поддържане, не полагат усилия да изучават и нямат воля да разберат значението им. Съвременната арогантност, обобщена в думите: „Постигнахме такъв чудесен напредък“ – всичко това трябва да си отиде. Колко много хора вярват, че нашите предци не са знаели нищо! И има такива, които тълкуват посланията на Павел и всички религиозни документи съвсем произволно, с чувство на гордост, че знаят повече от своите предци. Но как тогава да приемем думите: „цялото творение стене в мъка, очаквайки проявлението на Божиите синове“? И какъв ефект има това върху нас, когато знаем как душата на камъка страда, докато очаква това проявление? – Хората с материалистично мислене мислят, че там навън те ходят само през въздух, вятър, мъгла, през кислород и азот.

Но тези, които имат духовно знание, осъзнават навсякъде, че вдишват и издишват духовни същества – сливат се с тях.
Така видяхме как еготата на животните обгръщат земята подобно на пасатите; как растителните егота имат своето общо обиталище в центъра на земята; и как земята – бидейки сама по себе си жива, с душа, способна да чувства – е засегната от изкореняването на растенията. Всичко отвън е одушевено и изпълнено с живот.
По същия начин, както физическото тяло е произведено от физически вещества и сили, така и нашите духовни членове произлизат от великото цяло. От това ние започваме да възприемаме себе си като малък свят, почиващ в големия свят; и това събужда в нас чувство за благословия. Едва когато се научим да чувстваме минералите, растенията и животните, можем да изпитаме и това чувство на покой в цялата необятна вселена.
И така виждаме как духовната наука ни води към духовните основи на съществуването. Тя е нещо, което преобразява нашето чувство и нашата воля за живот, така че като хора да станем различни. Антропософските концепции са семена, импулси на волята по пътя към истинското преживяване.